

тості (формування та розвиток навичок ХХІ ст.: розвиток критичного і творчого мислення, науково-дослідницьких навичок, уміння самостійно формувати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, працювати в команді);

2) наявність науково-методичної проблеми міжпредметного характеру, рішення якої вимагає певних змін у методиці викладання та/або навчальному процесі, необхідність інтегрувати знання і вміння з різних дисциплін, а також дослідницького пошуку варіантів її вирішення;

3) практичне значення одержаних результатів;

4) комплексність виконаної роботи, неповторність її змісту, структури та результатів;

5) часова обмеженість тривалості проекту;

6) апробація та запровадження одержаних результатів у навчальний процес;

7) підвищення рівня самостійності у виконанні курсових робіт.

Виконуючи проектні роботи, студенти всебічно досліджують проблему з використанням різних методів дослідження, вивчають теоретичну інформацію з різних галузей науки, що забезпечує реалізацію особистих пізнавальних інтересів та розширення наукового світогляду; отримують оригінальний досвід її застосування при вирішенні реальних проблем, а також мають можливість оцінити рівень сформованості та визначити напрямки розвитку власних здібностей. Тому курсовий проект може виступати як форма контролю рівнів професійної підготовки та розвитку інтелектуальної творчості студентів. Адже «найбільш цінними активами в сучасному світі є ідеї та люди, які їх пропонують та розвивають» (К. Барретт, Президент та Виконавчий директор компанії Intel).

*С. С. Бульбенюк, канд. пед. наук, в. о. доц.,
кафедра політології і соціології*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ЗА УМОВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Індивідуалізація вищої освіти передбачає відмову від алгоритму навчального процесу за схемою «об'єкт — суб'єкт» та перехід до суб'єкт — суб'єктних відносин між викладачем та студентом, що зумовлює зміну психолого-педагогічних відносин до визна-

чення ролі і місця викладача як особистості та фахівця. За умов становлення суб'єкт — суб'єктних відносин навчально-освітнього процесу формування професіоналізму викладача вищої школи має здійснюватися за трьома основними напрямками. По-перше, відбувається зміна всієї системи діяльності, її функцій та ієрархічної будови процесів викладання. Результатом цих процесів стає формування особистісного стилю діяльності викладача. По-друге, необхідною умовою формування професіоналізму викладача вищої школи виступає зміна особистості самого викладача, що виявляється у зовнішньому вигляді (моториці, мовленні, емоційності, формах спілкування), а також у становленні відповідних елементів професійної свідомості викладача (професійної уваги, перцепції, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери). Таким чином досягається розвиток професійного світогляду викладача як особистості та фахівця.

По-третє, обов'язково має бути врахована необхідність зміни відповідних компонентів установки викладача щодо його ставлення до своєї професійної діяльності, що виявляється у когнітивній сфері на рівні інформованості викладача про свою діяльність, у ступені усвідомлення ним її значимості; в емоційній сфері — в інтересі викладача до своєї професії; у практичній сфері — в усвідомленні викладачем своїх реальних можливостей впливати на навчально-освітній процес, його характер і спрямування. На цьому етапі і постає власне професійна культура викладача вищої школи [1].

Основою розвитку психолого-професійної компетентності викладача вищої школи виступає педагогічне покликання як складне соціально-психологічне явище, що охоплює інтелектуальну, емоційну, вольову та морально-етичну сфери особистості, формуючи її суспільну і фахово-професійну спрямованість та індивідуально-психологічні особливості. Як зазначає російська дослідниця Л. Мітіна, за умов індивідуалізації навчально-освітніх процесів у вищій школі, базовими характеристиками праці викладача стають педагогічна спрямованість, професійна компетентність та емоційно-психологічна гнучкість [2], в єдності та взаємодії яких і досягається максимальна самореалізація та самоактуалізація викладача.

Відомі російські вчені Н. Кузьміна та М. Тутушкіна, аналізуючи особливості професійного зростання викладача вищої школи, виокремлюють такі універсальні компоненти його діяльності:

1) конструктивну діяльність, що полягає у навичках відбору та вмінні будувати навчальний матеріал, проектуючи професійний і особистісний розвиток студента;

2) організаторську діяльність, тобто вміння організувати свою роботу як у навчальний, так і в позанавчальний час, створюючи тісний та постійний зворотній зв'язок зі студентами;

3) комунікативну діяльність, як заснована на розвитку міжособистісної взаємодії викладача і студента як рівноправних суб'єктів навчально-освітнього процесу;

4) рефлексивну діяльність, сутність якої — це здатність викладача активізувати та адекватно оцінити свою професійну діяльність, розвивати самосвідомість (її складовими елементами виступають самопізнання, самооцінка, саморегулювання поведінки); це прагнення особистісного й професійного зростання, спрямованість на самовираження і самореалізацію [3].

Таким чином, можна стверджувати, що психолого-професійна саморегуляція та самоактуалізація викладача вищої школи у сучасних умовах індивідуалізації навчально-освітніх процесів набуває все більшого значення та вимагає від викладача формування особливих якостей, особистісної зацікавленості.

Література

1. *Рогов Е. И.* Учитель как объект психологического исследования. — М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1998. — 495 с. — С. 8.
2. *Митина Л. М.* Учитель на рубеже веков: психологические проблемы // Психологическая наука и образование.—1999. — № 3—4. — С. 5—19.
3. *Практическая психология для преподавателей / Под рук. акад. М. К. Тутушкиной.* — М.: Филинь, 1997. — 328 с. — С. 7.

Н. Ю. Бутенко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра менеджменту

УМОВИ ТА ФАКТОРИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ТРЕНІНГУ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

В сучасних умовах господарювання менеджмент спрямований на створення нового, на інноваційні підходи та нестандартні рішення. На зміну логіки прийшли інтуїція та творчість. Стабільність та передбаченість середовища в багатьох випадках зміню-